

лище съ библиотека, за да се обезпечи излизането на една хубава книга или на едно полезно списание^{*)}). Две-три хиляди сигурни абонамента могат да спасят едно важно литературно предприятие. Азъ съмъ убеденъ, че читалищата ще даватъ занапредъ все повече пжтъ на добрата, хубавата и полезната книга. Достатъчно е всѣко читалище да събере срѣдно десетина абонамента, за да имаме съ време издания отъ по десетъ и повече хиляди екземпляра. А това ще помогне да се създаде и у насъ най-сетне едно по-независимо писателство, което нѣма да има нужда, да подлага ржка на разни официални и неофициални „меценати“, или да приема синекурни или затжпителни служби, за да не мре отъ гладъ. Отъ нищо не се оплакваме въ България тъй, както отъ липса на твърди грѣбнаци, на силни характери. Замислялъ ли се е, обаче, нѣкой нѣкога, колко малко економически обезпечени хора имаме (особено между чиновнишката интелигенция) и колко често страхътъ отъ едно произволно уволнение кара и по-смѣлитѣ да се гърчатъ и превиватъ вратъ? Поне писателитѣ би трѣбвало да се спасятъ отъ това унижение. Тукъ читалищата най-много ще помогнатъ съ време.

Азъ отивамъ по-нататъкъ и твърдя, че читалищата биха могли да упражнятъ влияние даже върху развитието на литературния езикъ. Когато читалищата ще станатъ именно най-главнитѣ консуматори на книги и списания, известни писатели, волно или неволно, ще се научатъ да пишатъ и по-ясно и по-естествено, бихъ казалъ по-български. А българскитѣ говори сж много богати, както доказватъ и събранитѣ до днесъ диалектични материали, печатани въ Сборника за народни умотворения и въ други фолклорни издания. Но тия съкровища чакатъ още чародеецъ да ги извади и използува за своето творчество.

Никой повече отъ мене не цени голѣмитѣ заслуги на нѣкои отъ нашитѣ по-млади и най-млади писатели за езика и поетическиятѣ форми. Българската мисль не се бори вече съ „мжката на словото“, тя намира тънко орждие въ новата речъ. Тя може да си позволи даже разкоша, да бжде символистична, футуристична, експресионистична, диаболчна и пр. и да се изразява съ полу- и четвъртъ-тонове; но тия предимства на новитѣ стилове представятъ нѣкои неудобства за консуматора на читалищнитѣ библиотеки. Съ известни изключения той не е преситенъ ценителъ на възвишенитѣ красоти, не е естетъ. Ето защо трѣбва да му се говори на единъ езикъ по-простъ, което не значи просташки. На писателя за читалищата се налага неволно реализмътъ на живата българска речъ. Това не изключва, естествено, художествеността на изложението. Простота и красота не сж противоположни понятия, както простота и пустота не сж тъждествени. Това го доказватъ толкова велики всемирни литературни творения. Не сж ли простота, естественостъ и липса на всѣки условенъ патосъ най-отличнитѣ свойства на тъй близката намъ руска поезия? И има ли нѣщо по-красиво отъ една хубава народна пѣсень? Азъ съмъ убеденъ, въпрочемъ, че такива майстори на българската речъ, каквито сж нѣкои отъ нашитѣ модернисти (нѣма да поменувамъ имена, тѣ се знаятъ), могатъ много лесно да се приспособятъ, поне отъ време на време, и къмъ нуждитѣ на читали-

*) Съ осигуренитѣ абонаменти на читалищата нѣкои отъ нашитѣ по-добри списания ще могатъ постепенно да се приближатъ по форма и съдържание до нѣкогашнитѣ руски „толстые журналы“. Чини ми се, че България скоро ще бжде зрѣла за такова едно по-голѣмо солидно списание, което да съсрѣдоточи значителна частъ отъ разхвърленото въ разни малки списания литературно богатство.